

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

1. ชุดโครงการวิจัย : วิจัยพัฒนาพันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตกล้วยเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตคุณภาพและมูลค่าการตลาดกล้วย
2. โครงการวิจัย : คัดเลือกพันธุ์และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตกล้วยเพื่อการบริโภคสด เพิ่มมูลค่าเป็น ผลิตภัณฑ์และการนำสารสำคัญจากกล้วยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรม : การคัดเลือกสายพันธุ์กล้วยที่มีศักยภาพ

กิจกรรมย่อย: ศึกษาคุณภาพและการใช้ประโยชน์จากกล้วยพันธุ์ต่างๆที่คัดเลือก

3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : ศึกษาคุณภาพและการใช้ประโยชน์จากกล้วยพันธุ์ต่าง ๆ

ชื่อการทดลอง(ภาษาอังกฤษ): Study and Collection on Banana

4. คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง	นางเพ็ญจันทร์ สุทธานุกูล	ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย
ผู้ร่วมงาน	นางพรรณผกา รัตนโกศล	ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย
	นายรัชชัย คุรุบรรเจตจิต	ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย
	นางสุภัทรา เลิศวัฒนาเกียรติ์	สถาบันวิจัยพืชสวน

5. บทคัดย่อ

:

การศึกษา และรวบรวมพันธุ์กรรมกล้วยที่ปลูกที่ ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยบันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์เบื้องต้นตามแบบ Descriptor for Musa ได้แก่ ลำต้นเทียมของกล้วย 7 ลักษณะ ใบกล้วย 18 ลักษณะ ช่อดอก หรือปลีกล้วย 11 ลักษณะ ใบประดับหรือกาบปลี 8 ลักษณะ ดอกเพศผู้ 16 ลักษณะ และ ผล 20 ลักษณะ กล้วยที่เก็บข้อมูลครบทุกทุกลักษณะแล้วมีจำนวน 39 สายพันธุ์ ได้แก่ น้ำว่าขาวแพร่ น้ำว่าครั้ง น้ำว่าค่อม น้ำว่าดำ น้ำว่าแดงนครพนม น้ำว่าเตี้ย น้ำว่าท่าแม่จันเชียงราย น้ำว่านครพนม น้ำว่านครศรีธรรมราช น้ำว่านวลจันทร์ น้ำว่านวลท่าตะเียบ น้ำว่านวลป่าโมกอ่างทอง น้ำว่าปากช่อง 50 น้ำว่าพัทลุง น้ำว่าเพชรบุรี น้ำว่าแพร่ น้ำว่ามะลิอ่อน น้ำว่าแม่จันเชียงราย น้ำว่ายักษ์ น้ำว่าอุบล ข้างกุฎีไสลาย จันทพัทลุง ทองขี้แมว ทองส้ม นมสวรรค์ นาคค่อม(แดงอิสราเอล) เป็รียบ้านไร่ ลามัด แลนดี้ หอมพม่า ลูกมากท่าตะเียบ หอมเขียว หอมจำปา หอมทิพย์นครสวรรค์ แส้มา ป่ามูเซอตาก เทพรส ไข่ทองร่วง โอกินาวา และเก็บข้อมูลได้บางส่วนอีกจำนวน 103 สายพันธุ์

6. คำนำ

กล้วย (Musa spp.) เป็นผลไม้เขตร้อนในวงศ์ Musaceae เป็นพืชเมืองร้อน มีถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะเอเชียตอนใต้ และตะวันออกเฉียงใต้ เป็นอาหารชนิดแรก ๆ ของมนุษย์ เป็นผลไม้เก่าแก่พอๆกับข้าว เนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่ปลูกง่าย และใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ตั้งแต่ใช้เป็นอาหาร ใช้ทำเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นเส้นใยสิ่งทอ เป็นสมุนไพร และอุปกรณ์ทางการแพทย์ กล้วยชอบอากาศร้อนชื้น มัก

พบกล้วยพื้นเมืองที่ทั้งที่มีเมล็ดไม่มีเมล็ดปลูกกระจายอยู่ทั่วไปแบบปล่อยปลະละเลยเหมือนพืชป่าไม่มี การดูแลเหมือนพืชปลูก (เบญจมาศ,2538)

ประเทศไทยเป็นแหล่งพันธุ์กรรมกล้วยหลากหลายชนิด จึงมีกล้วยป่า และกล้วยปลูกอยู่ทั่วไป นับ เฉพาะกล้วยกินได้ ไม่รวมกล้วยป่าอาจมีมากกว่า 50 ชนิด ที่รู้จักแพร่หลาย เช่น กล้วยน้ำว้า กล้วยหอม กล้วยไข่ กล้วยหักมุก กล้วยเล็บมือนาง ส่วนกล้วยชนิดอื่นๆ อาจเป็นที่รู้จักเฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้น เช่น กล้วย นางพญา กล้วยหิน กล้วยสา กล้วยไล ทางภาคใต้ กล้วยนมสาว กล้วยหอมกะเหรี่ยง ทางภาคตะวันตก กล้วย หอมทองสั้น กล้วยนวล ทางภาคอีสาน หรือกล้วยน้ำนม กล้วยหอมจันทร์ ทางภาคเหนือ เป็นต้น บางชนิดก็ เหลือเพียงชื่อ เช่น กล้วยกรัน กล้วยครามคชสาร กล้วยนางเงย และที่กำลังใกล้จะสูญพันธุ์ก็มีอีกไม่น้อย ซึ่ง สาเหตุสำคัญที่ทำให้กล้วยไทยหลายชนิดสูญพันธุ์ เนื่องมาจาก กล้วยบางชนิดมีรสชาติไม่อร่อย เช่น เปรี๊ยะ จืด เนื้อละ ฯลฯ กล้วยเหล่านี้ไม่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค เมื่อปลูกแล้วขายไม่ได้จึงเปลี่ยนไปปลูกกล้วย เศรษฐกิจที่ตลาดต้องการแทน และจากความเจริญและการพัฒนาของชุมชนทำให้พื้นที่ปลูกเปลี่ยนสภาพไป เช่น กลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรร หรือแม้กระทั่งมลภาวะต่าง ๆ ทำให้แหล่งปลูกกล้วย ลดลง นอกจากนี้การเรียกชื่อกล้วยในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปทั้งที่เป็นกล้วยชนิดเดียวกัน เนื่องจากไม่มี การจัดทำข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์เบื้องต้นแสดงลักษณะของต้น ใบ ผล หรือชื่อท้องถิ่นของกล้วยแต่ละ ชนิดเอาไว้ จึงมีการเรียกชื่อใหม่ตามความเข้าใจของตน(กล้วยสุญชื่อ) ดังนั้นเพื่อเป็นการรวบรวมพันธุ์กล้วย ทั้งกล้วยป่าและกล้วยปลูก จัดเป็นหมวดหมู่ตามหลักวิชาการและศึกษาลักษณะทางกายภาพเบื้องต้นของ กล้วยแต่ละชนิด ประโยชน์ใช้สอยต่างๆ ใช้เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์กล้วยหายากใกล้จะสูญพันธุ์ให้คงอยู่ ใช้ เป็นแหล่งพันธุ์กรรมในการปรับปรุงพันธุ์ จำแนกพันธุ์ และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของ สถาบันการ ศึกษา เกษตรกร ตลอดจนพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในลำดับต่อไป

7. วิธีดำเนินการ :

- อุปกรณ์

1. แปลงรวบรวมพันธุ์กล้วย
2. ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี และสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช
3. อุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตรต่างๆ เช่น มีดแต่งใบ/หน่อกล้วย
4. อุปกรณ์ และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เช่น ไม้เมตร สายวัด ตาชั่ง ป้าย เวอร์เนียร์คาลิปเปอร์ ฯ

- วิธีการ

วางแผนการทดลอง : ไม่มีการวางแผนการทดลอง

วิธีปฏิบัติการทดลอง

ดูแลรักษาแปลงรวบรวมพันธุ์กรรมกล้วย กำจัดวัชพืชโดยใช้เครื่องตัดหญ้า แต่งใบ ทำโคน ใส่ปุ๋ย ให้น้ำ หลังการใส่ปุ๋ยและเมื่อฝนทิ้งช่วง

การบันทึกข้อมูล

- บันทึกข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์เบื้องต้นตามแบบ Descriptor for Musa จำนวน 80 ลักษณะ เป็นลำต้นเทียม 7 ลักษณะ ใบ 18 ลักษณะ ช่อดอก หรือ ปลีกล้วย 11 ลักษณะ ใบประดับ หรือกาบปลี 8 ลักษณะ ดอกเพศผู้ 16 ลักษณะ และ ผล 20 ลักษณะ ดังนี้

ลำต้นเทียม (Pseudostem)

- 1 ลักษณะนิสัยของใบ (Leaf habit)
- 2 ความสูงลำต้นเทียม (Pseudostem height)
- 3 เส้นรอบวงลำต้นเทียม (วัดสูงจากโคนต้น 1 m) (Pseudostem circumference)
- 4 สีลำต้นเทียม (ระบุรหัส) (Color of Pseudostem)
- 5 ใบบนลำต้น (มี/ไม่มี) (Pseudostem appearance)
- 6 จำนวนหน่อ (Number of suckers)
- 7 ตำแหน่งของหน่อข้าง (Position of sucker)

ใบ (Leaf)

- 8 ลักษณะปื้นบนโคนก้านใบ (Present of blotches)
- 9 สีของปื้นบนโคนก้านใบ(ระบุรหัส) (Color of blotches)
- 10 ร่องก้านใบ (Petiole canal leaf III)
- 11 สีขอบก้านใบ (ระบุรหัส) (Petiole margin color)
- 12 ความกว้างของขอบก้านใบ (Petiole margin width)
- 13 ความยาวของแผ่นใบ (Leaf blade length)
- 14 กว้างแผ่นใบ (Leaf blade width)
- 15 ยาวก้านใบ (Petiole length)
- 16 ลักษณะแผ่นใบ (Leaf blade)
- 17 สีผิวด้านบนของใบ(ระบุรหัส) (Color of leaf upper surface)
- 18 ความมันของแผ่นใบด้านบน
- 19 สีผิวด้านใต้ใบ(ระบุรหัส) (Color of leaf lower surface)
- 20 ความมันของแผ่นใบด้านใต้ใบ
- 21 ไรด้านล่างของแผ่นใบ
- 22 รูปร่างปลายใบ
- 23 รูปร่างของโคนใบ
- 24 สีผิวด้านบนของเส้นกลางใบ (ระบุรหัส)
- 25 สีผิวด้านล่างของเส้นกลางใบ

ช่อดอก (Inflorescence)/ปลี (Male bud)

- 26 ความยาวก้านช่อดอก

- 27 ความกว้างก้านช่อดอก
- 28 สีก้านช่อดอก(ระบุนุหส์)
- 29 การมีขนบนก้านช่อดอก
- 30 ตำแหน่งเครือกลัวย
- 31 รูปร่างเครือกลัวย
- 32 ลักษณะปรากฏของเครือ
- 33 รูปร่างปลี
- 34 ขนาดเส้นรอบวงปลี
- 35 ความกว้างปลี
- 36 ความยาวของปลีกลัวยในระยะเก็บเกี่ยว

ใบประดับ (Bract)

- 37 รูปร่างโคนใบประดับ
- 38 รูปร่างปลายใบประดับ
- 39 สีผิวด้านนอกของใบประดับ(ระบุนุหส์)
- 40 สีผิวด้านในของใบประดับ(ระบุนุหส์)
- 41 รอยแผลใบประดับบนแกนกลาง
- 42 พฤติกรรมของใบประดับก่อนร่วง
- 43 ไชบนใบประดับ
- 44 ลักษณะร่องบนใบประดับ

ดอกเพศผู้ (Male flower)

- 45 พฤติกรรมของดอกเพศผู้
- 46 สีพื้นของกลีบรวมเชิงประกอบ (ระบุนุหส์)
- 47 สีของพูของกลีบรวมเชิงประกอบ (ระบุนุหส์)
- 48 สีของกลีบรวมอิสระ (ระบุนุหส์)
- 49 รูปร่างกลีบรวมอิสระ
- 50 การพัฒนาตรงส่วนปลายกลีบรวมอิสระ
- 51 รูปร่างตรงส่วนปลายของกลีบรวมอิสระ
- 52 การยื่นของอับเรณูตรงระดับฐานพบนกลีบรวมเชิงประกอบ
- 53 สีของก้านชูอับเรณู (ระบุนุหส์)
- 54 สีอับเรณู (ระบุนุหส์)
- 55 สีพื้นของก้านเกสรเพศเมีย (ระบุนุหส์)
- 56 รูปร่างของก้านเกสรเพศเมีย (Style Shape)
- 57 สีของยอดเกสรเพศเมีย (Stigma color)

- 58 รูปร่างรังไข่ (Ovary shape)
- 59 สีพื้นของรังไข่ (Ovary basic color)
- 60 สีของเกสรเพศผู้

ผล (Fruit)

- 61 จำนวนผลต่อหวี (Number of fruit)
- 62 ความยาวผล (Fruit length)
- 63 ความกว้างผล (Fruit diameter)
- 64 รูปร่างของผลกล้วย (Fruit shape)
- 65 รูปหน้าตัดผลตามขวาง (Transverse section of fruit)
- 66 รูปร่างปลายผล (Fruit apex)
- 67 การตกค้างของซากดอกที่ปลายผล (Remains of flower relict at fruit apex)
- 68 ความยาวก้านผล (Fruit pedicel length)
- 69 ความกว้างก้านผล (Fruit pedicel width)
- 70 การปรากฏของขนบนก้านผล (Pedicel surface) / (ผิวของก้านผล)
- 71 สีของเปลือกผลดิบ (Immature fruit peel color)
- 72 สีของเปลือกผลสุก (Mature fruit peel color)
- 73 ความหนาของเปลือก (Fruit peel thickness)
- 74 สีของเนื้อผลดิบ (Pulp color before maturity)
- 75 สีของเนื้อผลสุก (Pulp color at maturity)
- 76 ลักษณะเนื้อ (Flesh texture)
- 77 รสชาติ (Predominant taste)
- 78 จำนวนเมล็ดต่อผล (Number of seeds)
- 79 พื้นผิวของเมล็ด (Seed surface)
- 80 รูปร่างของเมล็ด (Seed shape)

ดำเนินการทดลอง ที่ ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย ตั้งแต่ ตุลาคม 2554 ถึง กันยายน 2558

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

- ปรับปรุงแปลงรวบรวมพันธุ์กล้วย หลังจากถูกน้ำท่วมในช่วงเดือนสิงหาคม 2554
- ศึกษาและบันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์เบื้องต้น จากแปลงรวบรวมพันธุ์กรรมกล้วยตาม Descriptor for Musa จำนวน 80 ลักษณะ กล้วยที่เก็บข้อมูลครบทุกทุกลักษณะตาม Descriptor แล้วมีจำนวน 39 สายพันธุ์ ได้แก่ น้ำว้าขาวแพร์ น้ำว้าครึ่ง น้ำว้าค่อม น้ำว้าดำ น้ำว้าแดงนครพนม น้ำว้าเตี้ย น้ำว้าท่าแม่จัน เชียงราย น้ำว้านครพนม น้ำว้านครศรีธรรมราช น้ำว้านวลจันทร์ น้ำว้านวลท่าตะเียบ น้ำว้านวลป่าโมก อ่างทอง น้ำว้าปากช่อง 50 น้ำว้าพัทลุง น้ำว้าเพชรบุรี น้ำว้าแพร์ น้ำว้ามะลิอ่อง น้ำว้าแม่จันเชียงราย

น้ำว้ายักษ์ น้ำว้ายูล ข้างกุฏิไสลัย จันทพล ทองซี้แมว ทองส้ม นมสวรรค์ นาค่อม(แดงอิสราเอล) เปี้ยบ้านไร่ ลามัด แลนดี้ หอมพม่า ลูกมากท่าตะเกียบ หอมเขียว หอมจำปา หอมทิพย์นครสวรรค์ แส้มา ปามูเซอตาก เทพรส ไข่ทองร่วง โอกินาวา (ตารางที่ 1-6) และเก็บข้อมูลได้บางส่วน จำนวน 103 สายพันธุ์

• การใช้ประโยชน์จากกล้วย

ราก และลำต้นแท้ มีสารแทนนิน ช่วยในเรื่องของแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก รากของกล้วยดิบต้มช่วยแก้ร้อนใน และนำมาทำสมุนไพรรักษาโรคตามแผนโบราณ ทั้งของไทย จีน อินเดีย ชาวอินเดียใช้เป็นส่วประกอบสำคัญของยารักษาโรคเบาหวาน รักษาผิวหนังที่แดงปวดเนื่องจากถูกแดดเผา น้ำคั้นจากรากช่วยแก้โรคคอหอยพอก แก้ปวดฟัน รักษาโรคขัดเบา

- แก้วร้อนในโดยใช้รากกล้วยดิบ 5-6 ราก ล้างน้ำให้สะอาดหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ ใส่น้ำลงไปจนท่วมราก ต้มให้เดือด 15 นาที แล้วนำน้ำมาดื่มครั้งละ 1 แก้ว วันละ 3-4 ครั้ง หลังอาหารจะช่วยแก้อาการร้อนใน
- แก้วอาการปวดฟัน นำเอารากกล้วย 1 กำมือ ล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำไปต้มกับน้ำให้เดือด 15 นาที เติมน้ำเกลือลงไปให้มรสเค็มจัด ทิ้งไว้ให้เย็นแล้วนำมาอมทุกครั้งที่ปวดฟัน จะทำให้อาการปวดฟันทุเลาลง

ลำต้นและลำต้นเทียม

- ลำต้นหรือเหง้าใช้ต้มในน้ำเดือด ต้มช่วยขับปัสสาวะ
- ลำต้นเทียมหรือกาบลำต้น ใช้ทำอาหารแทนผัก เช่น แกงหยวกกล้วย แกงส้ม แกงคั่ว และใช้เป็นอาหารสัตว์ เช่นอาหารของสุกร
- หยวกกล้วยหั่นเป็นท่อนๆ ยังใช้เป็นฟ่อนสำหรับหัดว่ายน้ำของเด็กแทนห่วงยางได้
- กาบกล้วยใช้ทำเส้นใย ทำเชือกหรือเอามาทอผ้า และยังใช้ประโยชน์ในงานฝีมือ ในประเพณีเผาศพของคนไทยโดยใช้กาบกล้วยที่ขาวสะอาด เช่น กาบของกล้วยตานีนำมาแกะสลักรองที่เชิงตะกอน เรียกว่า การแทงหยวก

ใบ

ใบกล้วยเรียกว่า ใบตอง คนไทยใช้ใบตองมาในกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น รองรับอาหาร รองเด็กก่อนแรกเกิด เพราะที่ใบตองมีผิวที่เงาเป็นมัน เลือดที่ติดมากับตัวเด็กจะไม่เปื้อนกับผ้าซึ่งซักออกยาก คนป่วยที่เป็นฝีดาษ คนตาย จะให้นอนบนใบตอง นอกจากนี้ใช้แผ่นใบสำหรับห่อของ มวนบุหรี และใช้ในงานประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น ทำกระทง เย็บแบบ ทำบายศรี ฯลฯ กล้วยที่นิยมใช้มากใบคือ กล้วยตานี เพราะมีใบที่ใหญ่ เหนียว และมีสีเขียวเป็นเงา เมื่อนำไปประดิษฐ์หรือเย็บ สวยงามไม่แตกง่ายเหมือนใบกล้วยชนิดอื่น ใบกล้วยที่ใช้รองลงมาคือ กล้วยน้ำว้า แผ่นใบกล้วยอ่อนถ้านำไปอังไฟให้อ่อนนิ่มแล้วนำมาพอกตรงบริเวณที่ขัดยอก จะทำให้อาการดังกล่าวหายได้

ก้านกล้วย มีสารแทนนิน ใช้ห้ามเลือด ยางกล้วยเมื่อหยดลงที่แผลจะช่วยห้ามเลือด ใช้ทำของเล่นเด็ก เช่น ม้าก้านกล้วย ปืน และนำมาทำเชือก มัดฟางข้าว

ดอก หรือ ปลี คือ ดอกตัวผู้ คนไทยและชาวเอเชียนิยมรับประทานหัวปลีแทนผัก โดยแกะเอากาบปลีส่วนนอกออกทิ้ง ส่วนในที่อ่อนนำมาทำเป็นเครื่องเคียงอาหารหลายชนิด เช่น กวยเตี๋ยวผัดไทย กะปิหลน เป็นต้น

และนำมาปรุงอาหาร เช่น ยำหัวปลี แกงเลียง แกงหัวปลี ใช้ได้ทั้งหัวปลีของกล้วยป่า กล้วยตานี กล้วยน้ำว้า เนื่องจากมีรสชาติดีกว่าหัวปลีของกล้วยชนิดอื่น (ไม่ฝาด) หัวปลีของกล้วยบางชนิดรับประทานไม่ได้เพราะมีรสขม เช่น กล้วยไข่ กล้วยหอม

- ประจำเดือนซัด แก่ได้โดยใช้ดอกกล้วย 1 กำมือล้างให้สะอาดต้มกับน้ำ 3 แก้ว ทั้งให้เดือดประมาณ 20 นาที รินน้ำดื่มวันละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 แก้ว

- บำรุงน้ำนมมารดา ต้ม คั้นใช้น้ำแก้ปวดท้อง แก้เบาหวาน หรือลดน้ำตาลในเลือดเพราะมีสารจำพวก Triterpene หรือ steroid

- ปลีตากแห้งยังใช้รักษาโรคโลหิตจาง เพราะมีธาตุเหล็กมาก

ผล รับประทานได้ทั้งอ่อนดิบ แก่ และสุก คือ

- ผลดิบที่ยังอ่อนอยู่ของกล้วยป่าและกล้วยตานี (เมล็ดของกล้วยยังอ่อน) ใช้ปรุงอาหาร เช่น แกงลูกกล้วย แกงป่า ส้มตำ ชาวเวียดนามใช้เป็นเครื่องเคียงของอาหารญวน

- ผลดิบที่แก่แล้วนำมาเชื่อม ทอดกรอบ หรือฉาบ

- ผลสุก มีรสชาติอร่อย มากน้อยขึ้นกับชนิดของกล้วย กล้วยบางชนิดใช้รับประทานสด บางชนิดต้องนำมาทำให้สุกด้วยความร้อน เช่น ต้มหรือเผา นอกจากนี้สามารถนำมาประกอบอาหารและแปรรูปได้หลายชนิด

- กล้วยสุกช่วยแก้ท้องผูก เพราะมีสารเพ็คติน (pectin) ช่วยเพิ่มกากอาหารในลำไส้ แต่กล้วยบางชนิดเมื่อเริ่มสุกมีรสฝาดจากสารแทนนิน ซึ่งจะทำให้ท้องผูก กล้วยเริ่มสุกหรือกล้วยที่ไม่งอมจะช่วยรักษาโรคท้องเสีย เมื่อสุกมากจึงมีสารเพ็คตินมากขึ้น ดังนั้นควรเลือกกล้วยสุกงอมเพื่อเป็นยาระบายและเวลารับประทานควรเคี้ยวให้ละเอียด เพราะกล้วยมีแป้ง 20-25 % ของเนื้อกล้วย ถ้าเคี้ยวไม่ละเอียด น้ำย่อยภายในกระเพาะ ซึ่งปกติมีน้ำย่อยสำหรับย่อยแป้งอยู่น้อยจะต้องทำงานมาก และมักจะไม่พอที่จะย่อยกล้วยได้เร็วหรือให้หมดโดยเร็ว กล้วยจึงอืดในกระเพาะ ดังนั้นการเคี้ยวกล้วยให้ละเอียดจะช่วยให้การทำงานของกระเพาะและทำให้ท้องไม่อืด

- กล้วยหักมุกได้ชื่อว่าใช้รักษาโรคกระเพาะได้เป็นอย่างดี มีการศึกษาการใช้กล้วยแทนของว่างในผู้สูงอายุเพศหญิงที่อาศัยในเขตสังคม อุตสาหกรรม พบว่าอัตราป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ลดลง และพบว่ากล้วยช่วยให้กลุ่มพนักงานบัญชีที่เพิ่มกล้วยเสริมกับอาหารปกติ พนักงานจะร่าเริงแจ่มใส ตั้งใจทำงาน และไม่เหนื่อยง่าย เทียบกับ อีกกลุ่มที่ไม่ได้กินกล้วย และในบ้านพักคนชราผู้สูงอายุ ๑๑๗ คน ที่ได้รับอาหารที่มีส่วนผสมของกล้วยนาน ๑๖-๓๐ วัน พบว่าช่วยให้ระบบขับถ่ายดีขึ้น ระบบย่อยอาหารทำงานเป็นปกติ ไม่มีอาการธาตุพิการอาหารไม่ย่อย และยังเหมาะกับผู้ป่วยเบาหวานเพราะระดับน้ำตาลจะสม่ำเสมอต่อเนื่อง (นิรนาม, 2543)

- กล้วยดิบจะมีสารแทนนิน ที่สามารถรักษาอาการท้องเดินชนิดไม่รุนแรงได้ วิธีใช้คือ ใช้กล้วยน้ำว้าห่ามรับประทานดิบ ครั้งละครึ่ง-หนึ่งผล หรือใช้กล้วยน้ำว้าดิบ ผานเป็นแว่นบาง ๆ ตากแดดให้แห้ง บดเป็นผงใช้ชงน้ำร้อนดื่ม ครั้งละครึ่ง-หนึ่งผล ควรดื่มน้ำทุกชนิด ประมาณ 2 มื้อ เพื่อให้ท้องได้พักตัว เราใช้

กล้วยดิบบรรเทาอาการท้องเดินแล้ว ก็ยังใช้กล้วยสุกเป็นยาระบายได้ด้วย เนื่องจากกล้วยสุกมีเพคตินสูง ช่วยให้อาการคล่อง (กล้วย : เรื่องกล้วยๆ เรื่องป่วยเรื่องเล็กฝ่ายวิชาการ สถาบันการแพทย์แผนไทย)

- แก้อ่อนเพลีย เนื่องจากกล้วยให้ค่าพลังงานมาก อีกทั้งมีวิตามินบำรุงร่างกายหลายชนิด ดังนั้นเมื่อร่างกายอ่อนเพลีย ให้รับประทานกล้วยน้ำว้าสุก จะรู้สึกสดชื่นขึ้น ประเทศจีนใช้กล้วยดิบที่แก่ไปหนึ่งให้สุกนำมาตากแห้ง บดเป็นผงใช้เป็นตัวยาชูกำลัง

- กำจัดกลิ่นปาก ให้รับประทานกล้วยน้ำว้าหรือกล้วยสุกชนิดอื่นหลังจากตื่นนอนตอนเช้าเป็นประจำ แล้วค่อยแปรงฟัน กลิ่นปากจะทุเลาลง

- ช่วยให้ผิวสวย การรับประทานกล้วยน้ำว้าสุกอย่างน้อยวันละ 3 ผล เป็นประจำ จะช่วยให้ผิวมีน้ำมีนวล ผิวไม่แห้ง

เปลือกกล้วย ใช้ทาบริเวณยุกัดหรือมดกัด ผื่น คัน ทาบริเวณสันเท้าที่แตกจะช่วยสมานแผลได้ ใช้เปลือกกล้วยหอมถูบริเวณที่มีมือลอก หรือเป็นผื่นแดง เป็นประจำทุกวัน ไม่นานอาการนี้จะหายไป

เมล็ด เมล็ดกล้วยมีเปลือกที่แข็ง งอกค่อนข้างช้า นิยมนำมาทำเครื่องประดับ เช่น ทำสายสร้อย หรือลูกประคำ เพราะเมล็ดมีขนาดสม่ำเสมอและมีสีดำ โดยเฉพาะเมล็ดของกล้วยนวลและกล้วยผาซึ่งมีขนาดใหญ่ เมื่อนำมาร้อยเป็นลูกประคำจึงมีความสวย และเมื่อมีการลูบคลำมาก ๆ จะเป็นเงา

ตารางที่1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ลำต้นเทียม ของกล้วย จำนวน 39 ชนิด

พันธุ์	ลักษณะนิสัยของใบ	ความสูงลำต้นเทียม	เส้นรอบวงลำต้นเทียม	สีลำต้นเทียม	ไซบอนลำต้น	จำนวนหน่อ	ตำแหน่งของหน่อข้าง
น้ำว่าขาวแพร่	กิ่งตั้งตรง	230	65	Yellow Green Group 145 A	มี	11	ทำมุมกับต้นแม่
น้ำว่าครึ่ง	กิ่งตั้งตรง	380	61	Yellow Green Group 144 A	มี	13	ทำมุมกับต้นแม่
น้ำว่าค่อม	ตั้งขึ้น	280	77.5	Yellow Green Group 144 A	มี	7	ทำมุมกับต้นแม่
น้ำว่าดำ	กิ่งตั้งตรง	280	56	Yellow Green Group 146 B	มี	4	ใกล้
น้ำว่าแดงนครพนม	ตั้งขึ้น	320	72	Yellow Green Group 146 D	มี	6	ใกล้
น้ำว่าเตี้ย	โค้งลง	250	76.8	Yellow Green Group 145 A	มี	9	ทำมุมกับต้นแม่
น้ำว่าท่าแม่จันเชียงราย	โค้งลง	350	77	Yellow Geen Group 144 B	มี	9	ขนานกับต้นแม่
น้ำว่านครพนม	ปานกลาง	570	76	Yellow Green Group 144 B	มี	6	ชิดขนานกับต้นแม่
น้ำว่านครศรีธรรมราช	โค้งลง	530	80	Yellow Green Group 144 A	มี	9	ขนานกับต้นแม่
น้ำว่านวลจันทร์	โค้งลง	540	79	Yellow Green Group 144 A	มี	7	ชิดขนานกับต้นแม่
น้ำว่านวลท่าตะเกียบ	กิ่งตั้งตรง	555	71	Yellow green Group 144 A	มี	7	ทำมุมกับต้นแม่
น้ำว่านวลป่าโมกอ่างทอง	กิ่งตั้งตรง	650	68	Yellow Green Group 145 A	ไม่มี	11	ชิดขนานกับต้นแม่
น้ำว่าปากช่อง 50	กิ่งตั้งตรง	600	82	Yellow Green Group 144 A	มี	12	ชิดขนานกับต้นแม่
น้ำว่าพหล	กิ่งตั้งตรง	390	67.3	Yellow Green Group 144 A	มี	12	ทำมุม
น้ำว่าเพชรบุรี	โค้งลง	320	71	Yellow Green Group 144 B	มี	5	ทำมุมกับต้นแม่
น้ำว่าแพร่	กิ่งตั้งตรง	330	62	Yellow Green Group 144 A	มี	4	ทำมุม
น้ำว่ามะลิอ่อง	กิ่งตั้งตรง	450	73.8	Yellow Green Group 144 A	มี	9	ทำมุมกับต้นแม่
น้ำว่าแม่จันเชียงราย	กิ่งตั้งตรง	300	67	Brown Group 200 B	มี	5	ใกล้
น้ำว่ายักษ์	กิ่งตั้งตรง	410	71	Yellow Green Group 144 A	มี	9	ทำมุมกับต้นแม่
น้ำว่าอุบล	โค้งลง	280	66	Yellow Green Group 144 B	มี	8	ทำมุมกับต้นแม่
ข้างกุฎีไสลาย	กิ่งตั้งตรง	300	44	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	12	ทำมุม
จันทพล	โค้งลง	355	58	Yellow Green Group 146 A	มี	6	ชิดกับต้นแม่
ทองซีเมว	โค้งลง	240	30	Yellow Green Group 152 D	มี	2	ห่างจากต้นแม่
ทองส้ม	กิ่งตั้งตรง	270	52	Yellow Green Group 146 C	มี	9	ห่างจากต้นแม่
นมสวรรค์	ตั้งขึ้น	390	45	Yellow Green Group 146 B	ไม่มี	7	ขนานกับต้นแม่
นาคค่อม(แดงอิสราเอล)	โค้งลง	260	50	Greyed Purple Group 183 A	ไม่มี	2	ทำมุมกับต้นแม่
เปรี้ยวบ้านไร่	กิ่งตั้งตรง	370	56.5	Yellow Green Group 146 B	มี	8	ทำมุมกับต้นแม่
ลามัด	กิ่งตั้งตรง	180	45	Yellow Green Group 145 A	มี	3	ใกล้
แลนดี	โค้งลง	400	65	Yellow Green Group 144 A	มี	10	ทำมุมกับต้นแม่
หอมพม่า	กิ่งตั้งตรง	290	53.5	Yellow Green Group 1444 A	ไม่มี	4	ขนานกับต้นแม่
ลูกมากท่าตะเกียบ	กิ่งตั้งตรง	370	60	Yellow Green Group 152 C	มี	10	ขนานกับต้นแม่
หอมเขียว	โค้งลง	230	43	Green Group 143 C	มี	7	ทำมุมกับต้นแม่
หอมจำปา	กิ่งตั้งตรง	270	34	Yellow Green Group 152 D	ไม่มี	1	ห่างจากต้นแม่

หอมทิพย์นครสวรรค์	โค้งลง	260	41	Yellow Green Group 145 A	ไม่มี	4	ขนานกับต้นแม่
แส้ม้า	โค้งลง	230	39	Yellow Green Group 146 A	ไม่มี	6	ขนานกับต้นแม่
พันธุ์	ลักษณะนิสัยของใบ	ความสูงลำต้นเทียม	เส้นรอบวงลำต้นเทียม	สีลำต้นเทียม	ไขบนลำต้น	จำนวนหน่อ	ตำแหน่งของหน่อข้าง
ป่ามูเขอตาก	ตั้งขึ้น	230	32	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	5	ขนานกับต้นแม่
เทพรส	กิ่งตั้งตรง	540	70	Yellow Green Group 146 A	มี	8	ทำมุมกับต้นแม่
ไขทองร่วง	กิ่งตั้งตรง	200	45	Yellow Green Group 147 C	ไม่มี	5	ใกล้
โอ๊กินาวา	กิ่งตั้งตรง	280	45	Yellow Green Group 144 A	มี	3	ขนานกับต้นแม่

ตารางที่2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ใบ ของกล้วย จำนวน 20 ชนิด

พันธุ์	ลักษณะพื้น บนโคนก้าน ใบ	สีของพื้นบน โคนก้านใบ	ร่องก้านใบ	สีขอบก้านใบ	ความกว้าง ของขอบ ก้านใบ	ความยาว ของแผ่นใบ	กว้าง แผ่นใบ	ยาว ก้าน ใบ	ลักษณะ แผ่นใบ	สีผิวด้านบน ของใบ	ความมันของ แผ่นใบ ด้านบน	สีผิวด้าน ใต้ใบ	ความมันของ แผ่นใบด้าน ใต้ใบ	ไขด้านล่าง ของแผ่นใบ	รูปร่าง ปลายใบ	รูปร่างของ โคนใบ	สีผิวด้านบนขอ เส้นกลางใบ	สีผิวด้านล่าง ของเส้นกลาง ใบ
น้ำว่าขาวแพร่	น้อย	Brown Group 200 A	เปิด	Yellow Green Group 145 C	ปานกลาง	156	74	44	คลื่น	Green Group 137 A	มัน	Green Group 137 C	ด้าน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 C	Yellow Green Group 144 D
น้ำว่าครึ่ง	ปานกลาง	Brown Group 200 b	ปิดซ้อนกัน	Yellow Green Group 145 C	ไม่มี	251	69	69	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 A	ด้าน	มี	ตรง	แหลมทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 B	Yellow Green Group 144 B
น้ำว่าค่อม	น้อย	Brown Group 200 C	เปิดและตั้งขึ้น	Grayed Yellow Group 166 A	แคบ	144	69	34	คลื่น	Green Group 137 A	มัน	Green Group 137 D	ด้าน	มี	มน	มนทั้งสองข้าง	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 146 D
น้ำว่าดำ	มี	Brown Group 200 A	ร่องเปิดปานกลาง	Grayed Purple Group 187 A	แคบ	165	57	57	เป็นคลื่น	Green Group 137 A	ด้าน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรงขอบมน	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 146 A	Yellow Green Group 146 D
น้ำว่าแดงครพนม	มี	Brown Group 200 B	เปิดกว้างและขอบก้านใบขนานกัน	Brown Group 200 A	แคบ	198	75	63	คลื่น	Green Group 137 A	ด้าน	Green Group 137 A	มัน	มี	ตรงขอบมน	มนทั้งสองด้านและเยื้องกัน	Green Group 137 C	Yellow Green Group 145 A
น้ำว่าเดี่ย	น้อย	Brown Group 200 A	เปิด	Yellow Green Group 145 C	ปานกลาง	140	75	42	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	ไม่มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 147 B	Yellow Green Group 144 D
น้ำว่าท่าแม่จันเขียงราย	ปานกลาง	Brown Group 200 B	เปิด	Yellow Green Group 145 C	แคบ	235	72	60	คลื่น	Yellow Green Group 146 A	มัน	Yellow Green Group 146 B	ด้าน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green group 144 A	Yellow Green Group 145 C
น้ำว่านครพนม	ปานกลาง	Brown Group 200 B	ร่องปิด	Red Group 56 A	ไม่มี	197	75	89	คลื่น	Yellow Green Group 147 B	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	กลมทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 B	Yellow Green Group 144 B
น้ำว่านครศรีธรรมราช	ปานกลาง	Brown Group 200 B	เปิด	Yellow Green Group 145 B	แคบ	245	66	72	คลื่น	Green Group 137 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 144 D
น้ำว่านวลจันทร์	น้อย	Brown Group 200 B	ร่องปิดซ้อนทับกัน	Grayed Orange Group 164 D	ไม่มี	264	56	89	คลื่น	Green Group 137 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 145 A	Yellow Green Group 145 B
น้ำว่านวลท่าตะเกียบ	ปานกลาง	Brown Group 200 B	ปิดซ้อนทับกัน	Grayed Orange Group 164 D	ไม่มี	195	47	64	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	มี	ตรง	แหลมทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 147 B	Yellow Green Group 145 B
น้ำว่านวลป่าโมกอ่างทอง	น้อย	Brown Group 200 B	ปิด	Yellow Green Group 145 C	ไม่มี	239	52	86	คลื่น	Yellow Green Group 146 A	มัน	Yellow Green Group 146 C	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 B	Yellow Green Group 144 D

น้ำว่าปากช่อง 50	ปานกลาง	Brown Group 200 B	ร่อบิด	Greyed Red Group 174 D	ไม่มี	284	66	93	เป็นคลื่น	Yellow Green Group 146 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	กลมทั้ง 2 ด้าน	Yellow Green Group 144 B	Yellow Green Group 145 C
น้ำว่าพิทุลง	น้อย	Brown Group 200 B	ปิด	Greyed Yellow Group 161 C	-	204	56	67	คลื่น	Green Group 137 A	มัน	Green Group 137 C	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 144 B
น้ำว่าเพชรบุรี	ปานกลาง	Brown Group 200 B	ปิด	Yellow Green Group 144 C	ไม่มี	208	66	48	คลื่น	Yellow Green Group 146 A	มัน	Yellow Green Group 146 B	ด้าน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 B	Yellow Green Group 144 C
น้ำว่าแพร่	ปานกลาง	Brown Group 200 C	ปิด	Yellow Group 145 D	ไม่มี	224	63	57	คลื่น	Yellow Green Group 146 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	มี	ตรง	มนทั้งสองข้าง	Yellow Green Group 146 C	Yellow Green Group 144 D
พันธุ์	ลักษณะเป็นบนโคนก้านใบ	สีของป็นบนโคนก้านใบ	ร่อบก้านใบ	สีขอบก้านใบ	ความกว้างของขอบก้านใบ	ความยาวของแผ่นใบ	กว้างแผ่นใบ	ยาวก้านใบ	ลักษณะแผ่นใบ	สีผิวด้านบนของใบ	ความมันของแผ่นใบด้านบน	สีผิวด้านใต้ใบ	ความมันของแผ่นใบด้านใต้ใบ	ไขด้านล่างของแผ่นใบ	รูปร่างปลายใบ	รูปร่างของโคนใบ	สีผิวด้านบนของเส้นกลางใบ	สีผิวด้านล่างของเส้นกลางใบ
น้ำว่ามะลิอ่อง	น้อย	Brown Group 200 C	ปิด	Red Purple Group 63 C	-	198	56	64	คลื่น	Yellow Green Group 146 A	มัน	Yellow Green Group 146 B	ด้าน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 c	Yellow Green Group 144 B
น้ำว่าแม่จัน เชียงราย	ไม่มี	ไม่มี	ขอบใบซ้อนทับกัน	Brown Group 200 B	แคบ	179	62	57	เป็นคลื่น	Green Group 137 A	ด้าน	Green Group 137 C	มัน	มี	มน	มนทั้งสองด้านและเยื้องกัน	Green Group 137 C	Yellow Green Group 148 B
น้ำว่ายักษ์	น้อย	Brown Group 200 A	ปิด	Yellow Green Group 145 C	ไม่มี	226	60	75	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 146 B	Yellow Green Group 145 C
น้ำว่าอุบล	น้อย	Brown Group 200 B	เปิด	Yellow Green Group 145 C	ปานกลาง	208	61	48	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 144 C
ช้างภูมิไสลาย	ปานกลาง	Brown Group 200 B	เปิด	Greyed Purple Group 183 B	ปานกลาง	230	73	61	เรียบ	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 146 B	Yellow Green Group 145 B
จินพิทุลง	ปานกลาง	Brown Group 200 B	เปิดออกและขอบก้านใบตั้งตรง	Greyed Red Group 182 B	ปานกลาง	190	67	62	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 146 A	Greyed Orange Group 179 D
ทองขี้แมว	มาก	Brown Group 200 D	เปิด	Greyed Purple Group 183 B	ปานกลาง	124	39	42	คลื่น	Green Group 137 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	ไม่มี	ตรง	แหลมทั้งสองข้าง	Green Group 143 C	Yellow Green Group 145 B
ทองส้ม	ปานกลาง	Brown Group 200 A	ร่อบิดปานกลางตรงและขอบก้านใบตั้งขึ้น	Greyed Red Group 180 D	ปานกลาง	252	73	60	คลื่น	Green Group 137 A	มัน	มี	ตรง	มี	ตรง	ด้านหนึ่งมนด้านหนึ่งแหลม	Yellow Green Group 144 A	Greyed Orange Group 174 D
นมสวรรค์	ปานกลาง	Brown Group 200 A	เปิด	Greyed Red Group 181 C	ปานกลาง	235	66	81	เรียบ	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	ไม่มี	ตรง	มนข้างหนึ่งแหลมข้างหนึ่ง	Yellow Green Group 146 A	Greyed Orange Group 165 D
นาคคอม(แดงอิสราเอล)	ปานกลาง	Brown Group 200 A	เปิดกว้างและแผ่ออก	Greyed Purple Group 147 A	กว้าง	226	60	33	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 146 B	มัน	ไม่มี	ตรง	แหลมทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 A	Greyed Orange Group 174 B
เปรี้ยวบ้านไร่	มาก	Brown Group 200 A	เปิดและขอบใบตั้งขึ้น	Greyed Red Group 180 C	ปานกลาง	175	58	53	เรียบ	Green Group 137 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Greyed Orange Group 177 A	Greyed Red Group 179 C
ลามัด	มี	Brown Group 200 A	เปิดและแผ่ออก	Greyed Purple Group 158 A	กว้าง	Red Purple Group 63 C	55	40	คลื่น	Green Group 138 A	ด้าน	Green Group 138 A	มัน	ไม่มี	ตรง	แหลมทั้งสองข้าง	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 145 C
แลนดี	ปานกลาง	Brown Group 200 A	เปิดและตั้งขึ้น	Greyed Orange Group 176 A	ปานกลาง	200	58	55	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	มี	ตรง	มนข้างหนึ่งแหลมข้างหนึ่ง	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 145 C

หอมพม่า	ปานกลาง	Brown Group 200 A	เปิด	Brown Group 200 A	ปานกลาง	193	62	63	เรียบ	Green Group 139 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	ไม่มี	ตรง	แหลมทั้งสองข้าง	Green Group 143 A	Yellow Green Group 145 C
ลูกมากท่าตะเียบ	มาก	Brown Group 200 A	เปิด	Brown Group 200 A	ปานกลาง	222	70	68	เรียบ	Green Group 137 B	ด้าน	Yellow Green Group 147 C	ด้าน	มี	ตรง	มนทั้งสองข้าง	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 146 A
หอมเขียว	มาก	Brown Group 200 A	เปิด	Greyed Purple Group 183 A	มาก	150	59	46	คลื่น	Yellow Green Group 146 A	ด้าน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	มี	ตรง	มนข้างหนึ่งแหลมข้างหนึ่ง	Yellow Green Group 144 B	Yellow Green Group 145 C
หอมเจ้าปา	ปานกลาง	Brown Group 200 B	เปิด	Greyed Purple Group 184 A	ปานกลาง	170	44	68	คลื่น	Yellow Green Group 144 A	ด้าน	Yellow Green Group 146 B	ด้าน	ไม่มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 C	Yellow Green Group 145 C
หอมทิพย์นครสวรรค์	มาก	Brown Group 200 A	เปิด	Greyed Orange Group 166 A	ปานกลาง	206	59	65	เรียบ	Yellow Green Group 137 A	มัน	Yellow Green Group 137 C	มัน	ไม่มี	ตรง	แหลมทั้งสองข้าง	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 145 C
แส้ผ้า	ปานกลาง	Brown Group 200 A	เปิด	Greyed Purple Group 186 A	ปานกลาง	155	52	46	คลื่น	Green Group 137 C	มัน	Yellow Green Group 146 B	ด้าน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 A	Yellow Orange Group 176 D
พันธุ์	ลักษณะเป็น บนโคนก้าน ใบ	สีของปื้นบน โคนก้านใบ	ร่องก้านใบ	สีขอบก้านใบ	ความกว้าง ของขอบ ก้านใบ	ความยาว ของแผ่นใบ	กว้าง	ยาว	ลักษณะ แผ่นใบ	สีผิวด้านบน ของใบ	ความมันของ แผ่นใบ ด้านบน	สีผิวด้าน ใต้ใบ	ความมันของ แผ่นใบด้าน ใต้ใบ	ไขด้านล่าง ของแผ่นใบ	รูปร่าง ปลายใบ	รูปร่างของ โคนใบ	สีผิวด้านบนของ เส้นกลางใบ	สีผิวด้านล่าง ของเส้นกลาง ใบ
ป่านูเขียดาก	มาก	Brown Group 200 A	เปิดแคบ	Greyed Purple Group 183 A	น้อย	145	42.5	38	เรียบ	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	แหลมทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 146 A	Yellow Green Group 145 C
เทพรส	น้อย	Brown Group 200 A	เปิด	Yellow Green Group 152 D	แคบ	270	70	82	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	มัน	Yellow Green Group 147 B	มัน	มี	ตรง	มนทั้งสองด้าน	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 144 B
ไข่ทองร่วง	มี	Brown Group 200 A	เปิดกว้างและขอบ ก้านใบแผ่ออก	Red Purple Group 59 A	ปานกลาง	170	62	54	เป็นคลื่น	Green Group 137 B	ด้าน	Green Group 143 C	ด้าน	ไม่มี	ตรงขอบมน	มน	Yellow Green Group 144 A	Yellow Green Group 145 C
โอकिनาวา	ปานกลาง	Brown Group 200 B	เปิด	Greyed Purple Group 185 B	ปานกลาง	185	52	44	คลื่น	Yellow Green Group 147 A	ด้าน	Yellow Green Group 147 B	ด้าน	ไม่มี	ตรง	แหลมทั้งสองข้าง	Yellow Green Group 144 B	Yellow Green Group 144 D

ตารางที่ 3 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ข้อดอก/ปลี ของกล้วย จำนวน 39 ชนิด

พันธุ์	ความยาวก้าน ข้อดอก	ความกว้าง ก้านข้อดอก	สีก้านข้อดอก	การมีขนบนก้านข้อ ดอก	ตำแหน่งเครือกล้วย	รูปร่างเครือกล้วย	ลักษณะปรากฏของ เครือ	รูปร่างปลี	ขนาดเส้นรอบวง ปลี	ความกว้าง ปลี	ความยาวของปลี กล้วยในระยะเก็บ เกี่ยว
น้ำว่าขาวแพร่	58	5.9	Yellow Green Group 144 B	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	ลูกข้าง	37.2	10.4	28.5
น้ำว่าครึ่ง	62	5.7	Yellow Green Group 144 B	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	แน่น	รูปหอก	24	7.6	22
น้ำว่าค่อม	70	7.9	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	ปานกลาง	31.9	10.5	24.5
น้ำว่าดำ	62.2	6.1	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	แน่น	รูปหอก	38	10.9	25
น้ำว่าแดงนครพนม	53.6	8.4	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	แน่น	รูปหอก	31	10	30
น้ำว่าเตี้ย	63	8.1	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	รูปหอก	38.4	12	31.5
น้ำว่าท่าแม่จันเชียงรายได้	65	6.2	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	รูปหอก	38	11.7	28

น้ำวานครพนม	81	10	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	เป็นบันไดเวียน	แน่น	คล้ายลูกข้าง	40	16	30
น้ำวานครศรีธรรมราช	63	7.6	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	คล้ายลูกข้าง	38	14	30
น้ำวานวลจันทร์	84	6.2	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ปานกลาง	แน่น	ลูกข้าง	36	10.9	30.2
น้ำวานวลท่าตะเกียบ	75	9	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	รูปหอก	35	12	29
น้ำวานวลป่าโมกอ่างทอง	73	9.2	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	ปานกลาง	39	13.3	29
น้ำวาปากช่อง 50	81	7	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	เป็นบันไดเวียน	แน่น	คล้ายลูกข้าง	33	13	26
น้ำว้าพหลุ	72	4.8	Yellow Green Group 144 B	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	รูปหอก	29.7	8.7	26.7
น้ำว้าเพชรบุรี	41	5.04	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	คล้ายลูกข้าง	40	12.5	31
น้ำว้าแพร่	52	4.9	Yellow Green Group 145 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	ลูกข้าง	37	11.6	2.8
น้ำว้ามะลิอ่อง	56	6.7	Yellow Green Group 144	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	เวียน	แน่น	ปานกลาง	25.5	8.4	22
น้ำว้าแม่จันเชียงราย	62	6.2	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	โปร่ง	รูปหอก	38.3	11.5	31
น้ำว้ายักษ์	58	6	Yellow Green Group 146 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	รูปหอก	39.4	12.5	31
น้ำว้าอุบล	30	9.3	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	แน่น	ปานกลาง	40	14	33
ข้างกุฎีไสลาย	28	3.5	Green Group 137 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	คล้ายลูกข้าง	23	7.2	15.2
จันทพล	59.2	6.8	Yellow Green Group 146 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	แน่นมาก	ลูกข้าง	27.1	8.2	22
พันธุ์	ความยาวก้าน ช่อดอก	ความกว้าง ก้านช่อดอก	สีก้านช่อดอก	การมีขนบนก้านช่อ ดอก	ตำแหน่งเครือกล้วย	รูปร่างเครือกล้วย	ลักษณะปรากฏของ เครือ	รูปร่างปลี	ขนาดเส้นรอบวง ปลี	ความกว้าง ปลี	ความยาวของปลี กล้วยในระยะเก็บ เกี่ยว
ทองซี่แมว	33.5	4.8	ทำมุม	มี	Yellow Green Group 146 A	บันไดเวียน	โปร่ง	ลูกข้าง	19	6	15.5
ทองส้ม	74	6.2	Yellow Green Group 146 A	มี	ทำมุม	เป็นบันไดเวียน	แน่นมาก	ลูกข้าง	28	10	21
นมสวรรค์	75	4.9	Yellow Green Group 146 A	มี	ทำมุม	ก้านเครือโค้ง	แน่น	รูปหอก	25	7.7	23
นาคค่อม(แดงอิสราเอล)	31	4.3	Brown Group 200 B	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	คล้ายรูปไข่	28.5	10	24
เปรี้ยวบ้านไร่	64	3.8	Yellow Green Group 144 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	แกนเครือโค้ง	แน่น	ปานกลาง	22.1	7.1	19.5
ลามัด	40	65	Yellow Green Group 144 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	ลูกข้าง	26	9	20
แลนดี้	67	6.3	Yellow Green Group 144 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	แกนเครือโค้ง	โปร่ง	รูปหอก	33.5	9.7	30
หอมพม่า	30	6.86	Yellow Green Group 144 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	แกนของเครือเกือบตรง	แน่น	ลูกข้าง	23	8	15
ลูกมากท่าตะเกียบ	78	6.6	Yellow Green Group 146 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	แน่น	ลูกข้าง	28.5	8.9	24
หอมเขียว	35	3.7	Yellow Green Group 146 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	รูปหอก	22.2	6.9	18
หอมจำปา	33	3.5	Yellow Green Group 146 A	ไม่มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	ลูกข้าง	21.5	6.5	19
หอมทิพย์นครสวรรค์	65	4.5	Yellow Green Group 144 A	มี	ทำมุม	บันไดเวียน	โปร่ง	คล้ายลูกข้าง	24	9	18
แถม้า	42	5.6	Yellow Green Group 144 A	มี	แนวตั้ง	บันไดเวียน	แน่น	รูปหอก	24.5	7.8	21
ปทุมเชอตา	39	4.2	Yellow Green Group 144 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	โปร่ง	รูปหอก	21.6	6.6	18
เทพรส	46	7	Yellow Green Group 146 B	ไม่มี	ทำมุม	บันไดเวียน	โปร่ง	รูปหอก	30	10	27
ไข่ทองร่วง	43	6.4	Yellow Green Group 144 A	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	บันไดเวียน	แน่น	รูปหอก	32	10.2	30
โอกินาวา	54	4.6	Yellow Green Group 146 C	มี	ห้อยลงในแนวตั้ง	ทรงกระบอก	แน่น	รูปหอก	30.2	9.6	29.8

ตารางที่ 4 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ใบประดับ ของกล้วย จำนวน 39 ชนิด

พันธุ์	รูปร่างโคนใบประดับ	รูปร่างปลายใบประดับ	สีผิวด้านนอกของใบประดับ	สีผิวด้านในของใบประดับ	รอยแผลใบประดับบนแกนกลาง	พฤติกรรมของใบประดับก่อนร่วง	ไขบนใบประดับ	ลักษณะร่องบนใบประดับ
น้ำว่าขาวแพร่	ปานกลาง	มนและแตกออก	Greyed Orange Group 176 A	Greyed Red Group 179 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าครึ่ง	ปานกลาง	มนและแตกออก	Greyed Purple 183 A	Red Group 46 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าค่อม	โหลแคบ	มน	Greyed Purple Group 183 B	Greyed Red Group 179 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าดำ	ปานกลาง	มนทั้งสองด้าน	Greyed Purple Group 183 A	Greyed Red Group 179 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าแดงนครพนม	แคบ	มน	Greyed Purple Group 184 B	Greyed Purple Group 179 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าเตี้ย	โหลกว้าง	มนและแตกออก	Greyed Purple Group 183 C	Red Group 46 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าท่าแม่จันเชียงราย	ปานกลาง	มนและแตกออก	Greyed Red Group 178 A	Red Group 46 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่านครพนม	โหลแคบ	มนและแตกออก	Greyed Orange Group 176 A	Greyed Orange Group 179 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่านครศรีธรรมราช	โหลแคบ	แหลม	Greyed Orange Group 176 B	Greyed Purple Group 185 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่านวลจันทร์	โหลกว้าง	มน	Greyed Purple Group 183 B	Grayed Red Group 179 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่านวลท่าตะเียบ	ปานกลาง	มนและแตกออก	greyed Orange Group 176 A	Red Group 46 A	ขีด	ม้วน	มี	ขีด
น้ำว่านวลป่าโมกอ่างทอง	โหลแคบ	มนทั้งสองด้าน	Greyed Orange Group 176 A	Red Group 45 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าปากช่อง 50	โหลแคบ	มน	Greyed Orange Group 176 B	Red Group 45 A	ขีด	ม้วน	มี	ขีด
พันธุ์	รูปร่างโคนใบประดับ	รูปร่างปลายใบประดับ	สีผิวด้านนอกของใบประดับ	สีผิวด้านในของใบประดับ	รอยแผลใบประดับบนแกนกลาง	พฤติกรรมของใบประดับก่อนร่วง	ไขบนใบประดับ	ลักษณะร่องบนใบประดับ
น้ำว่าพิทลุง	โหลกว้าง	แหลม	Greyed Orange Group 176 A	Red Group 45 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าเพชรบุรี	ปานกลาง	มน	Greyed Orange Group 176 A	Red Group 46 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าแพร่	ปานกลาง	มนและแตกออก	Greyed Purple Group 183 B	Red Group 46 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่ามะลิอ่อง	ปานกลาง	ปานกลาง	Greyed Purple Group 183 A	Grayed Red Group 179 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าแม่จันเชียงราย	ปานกลาง	มน	Greyed Purple Group 184 B	Greyed Orange Group 171 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่ายักษ์	ปานกลาง	มนและแตกออก	Greyed Orange Group 176 A	Greyed Red Group 179 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
น้ำว่าอุบล	โหลกว้าง	ปานกลาง	Greyed Orange Group 176 A	Greyed Red Group 178 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
ช้างกุกุไล่ลาย	โหลกว้าง	เรียวแหลม	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Orange Group 172 B	ขีด	ม้วน	ไม่มี	มี
จันทูลง	โหลกว้าง	มนทั้งสองด้าน	Greyed Purple Group 187 A	Red Group 46 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
ทองซี่แมว	โหลกว้าง	เรียวแหลม	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Orange Group 172 B	ขีด	ม้วน	ไม่มี	มี
ทองส้ม	โหลแคบ	แหลม	Brown Group 200 A	Greyed Purple Group 185 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
นมสวรรค์	โหลกว้าง	มนข้างหนึ่งแหลมข้างหนึ่ง	Geyed Purple Group 187 A	Greyed Purple Group 185 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
นาคค่อม(แดงอิสราเอล)	โหลแคบ	ปานกลาง	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Purple Group 185 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
แปริ้วบ้านไร่	ปานกลาง	ปานกลาง	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Purple Group 185 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
ลามัด	โหลแคบ	เรียวแหลม	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Orange Group 176 C	ขีด	ม้วน	มี	มี
แลนดี	ปานกลาง	มนและแตกออก	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Red Group 180 A	ขีด	ม้วน	มี	มี
หอมพม่า	โหลแคบ	แหลม	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Orange Group 173 B	ขีด	ม้วน	ไม่มี	มี
ลูกมากท่าตะเียบ	ปานกลาง	ปานกลาง	Brown Group 200 A	Greyed Purple Group 185 A	ขีด	ม้วน	มี	มี

หอมเขียว	โหล่งว้าง	แหลม	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Orange Group 172 B	ชัด	ม่วง	มี	มี
หอมเจ้าป่า	ปานกลาง	เรียวแหลม	Greyed Purple Group 187 A	Greyed Red Group 178 D	ชัดเจน	ม่วง	ไม่มี	มี
หอมทิพย์นครสวรรค์	โหล่งแคบ	เรียวแหลม	Greyed Purple Group 183 A	Greyed Orange Group 172 C	ชัด	ม่วง	ไม่มี	มี
แส้ม้า	ปานกลาง	มน	Greyed Purple Group 187 A	Red Group 46 A	ชัด	ม่วง	มี	มี
ปทุมเชือดาก	ปานกลาง	เรียวแหลม	Greyed purple Group 183 A	Greyed Orange Group 171 A	ชัด	ม่วง	ไม่มี	มี
เทพรส	ปานกลาง	มน	Greyed Orange Group 176 C	Greyed Red Group 178 D	ชัด	ไม่มีม่วง	มี	มี
ไขทองร่วง	โหล่งแคบ	มน	Greyed Purple Group 185 A	Greyed Orange Group 172 A	ชัด	ม่วง	ไม่มี	มี
โอกินาวา	โหล่งแคบ	มนและแตกออก	Brown Group 200 A	Greyed Purple Group 185 A	ชัด	ม่วง	มี	มี

ตารางที่ 5 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์: ดอกเพศผู้ ของกล้วย จำนวน 39 ชนิด

พันธุ์	พฤติกรรม ของดอก เพศผู้	สีพื้นของกลีบ รวมเชิง ประกอบ	สีของพูของกลีบ รวมเชิงประกอบ	สีของกลีบรวม อิสระ	รูปร่าง กลีบรวม อิสระ	การ พัฒนา ตรงส่วน ปลาย กลีบรวม อิสระ	รูปร่าง ตรงส่วน ปลายของ กลีบรวม อิสระ	การย่นของอับ เรณูตรงระดับ ฐานพูนกลีบ รวมเชิง ประกอบ	สีของก้านชู อับเรณู	สีอับเรณู	สีพื้นของก้าน เกสรเพศเมีย	รูปร่างของก้าน เกสรเพศเมีย	สีของยอดเกสรเพศ เมีย	รูปร่าง รังไข่	สีพื้นของรังไข่	สีของเกสร เพศผู้
น้ำข้าวแพร่	ร่วงหลังใบ ประดับ	Greyed Red Group 182 B	Yellow Orange Group 16 A	Yellow White Group 158 C	สี่เหลี่ยม ผืนผ้า	พัฒนา	แหลมเล็ก	ระดับเดียวกับ ฐานพู	Yellow Group 10 D	Orange Group 24 D	Yellow Group 4 D	โค้งได้ยอดเกสร เพศเมีย	Yellow Orange Group 16 B	ตรง	Yellow Group 4 D	Red Group 37 A
น้ำว้าครั้ง	ร่วงก่อนใบ ประดับ	Greyed Purple 186 A	Yellow Orange Group 17 C	Greyed Purple Group 186 A	รูปพัด	พัฒนา เล็กน้อย	แหลมเล็ก	อยู่เหนือฐานพู	Yellow Group 4 D	Red Group 37 B	Yellow Group 11 C	ตรง	Yellow Group 11 C	ตรง	Yellow Group 4 D	Greyed Purple Group 186 B
น้ำว้าค่อม	ติดทน	Greyed Red Group 180 D	Yellow Orange Group 15 B	Orange white Group 159 B	ไข่	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าระดับฐาน พู	Yellow Group 11 C	Yellow orange Group 14 C	Yellow white Group 158 D	โค้ง	Yellow Orange Group 23 C	โค้ง	Yellow white Group 158 C	Red Group 36 B
น้ำว้าดำ	ร่วงพร้อม ใบประดับ	Yellow Group 8 A	Yellow Orange Group 19 D	White Group 155 C	รูปไข่	พัฒนา เล็กน้อย	เรียวเล็ก	อยู่เหนือฐานพู	White Group 155 D	Yellow Orange Group 17 C	White Group 155 D	ตรง	Yellow Group 12 B	ตรง	Yellow Orange Group 19 D	Red Purple Group 62 C
น้ำว้าแดง	ร่วงก่อนใบ	Yellow Group	Red Group 52 B	Greyed White	รูปไข่	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ระดับเดียวกับ	Yellow Group	Orange Red	Yellow White	ตรง	Yellow Group 9	โค้ง	Orange White	Red Purple

นครพนม	ประดับ	13 B		Group 156 D		ปานกลาง	ม	ฐานพู	8 D	Group 33 D	Group 158 C		B		Group 159 B	62 A
น้ำว่าเตี้ย	ร่วงหลังใบประดับ	Red Group 39 A	Yellow Orange Group 39 A	Red Group 36 C	สีเหลี่ยม ผืนผ้า	พัฒนา	แหลมยาว	ระดับเดียวกับฐานพู	Yellow Group 4 D	Red Group 38 D	Yellow Group 4 D	ตรง	Yellow Orange Group 19 A	ตรง	Yellow Group 4 D	Red Group 37 B
น้ำว่าท่าแม่จันเชียงราย	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 47 C	Yellow Orange Group 23 A	Yellow White Group 158 D	รูปพัด	พัฒนา	แหลมเล็ก	ต่ำกว่าระดับฐานพู	Yellow Group 4 D	Red Group 37 B	Yellow Group 8 D	ตรง	Yellow Orange Group 16 B	ตรง	Yellow Group 8 D	Red Group 39 B
น้ำว่านครพนม	ร่วงหลังใบประดับ	Greyed Red Group 182 C	Yellow Orange Group 14 A	Yellow White Group 158 C	สีเหลี่ยม ผืนผ้า	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าฐานพู	Yellow Group 11 D	Red Group 137 A	Yellow White Group 158 C	ตรง	Yellow Orange Group 19 B	ตรง	Yellow Group 4 D	Red 39 C
น้ำว่านครศรีธรรมราช	ร่วงหลังใบประดับ	Greyed Purple Group 184 B	Yellow Orange Group 21 B	Yellow Group 8 C	สีเหลี่ยม ผืนผ้า	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าฐานพู	Orange Group 24 C	Yellow Group 8 D	Yellow Group 8 D	ตรง	Yellow Orange Group 22 C	โค้ง	Yellow Group 8 D	Red Group 37 D
น้ำว่านวลจันทร์	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 39 B	Yellow Orange Group 15 B	White Group 155 D	ไข่	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าระดับฐานพู	Yellow Group 4 D	Red Group 37 A	Yellow Group 4 D	ตรง	Yellow Orange Group 158 A	โค้ง	Yellow Group 11 A	Red Group 39 B
น้ำว่านวลท่าตะเกียบ	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 37 B	Yellow Orange Group 16 A	Yellow White Group 158 D	รูปไข่	พัฒนา	แหลมเล็ก	ต่ำกว่าฐานพู	Yellow Group 8 D	Greyed Orange Group 171 D	Yellow Group 8 D	โค้งโดยอดเกรสเทศเมย์	Yellow Orange Group 19 A	ตรง	Yellow Group 4 D	Red Group 179 D
น้ำว่านวลป่าโมกอ่างทอง	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 49 B	Yellow Orange Group 17 A	Yellow Group 11 D	สีเหลี่ยม ผืนผ้า	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าฐานพู	Yellow Group 8 C	Red Group 49 B	Yellow Group 8 D	ตรง	Yellow Orange Group 16 C	ตรง	Yellow Group 8 D	Red Group 39 D
น้ำว่าปากช่อง 50	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 49 A	Yellow Orange Group 15 B	Yellow Group 11 D	สีเหลี่ยม ผืนผ้า	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าฐานพู	Yellow Group 8 C	Orange Group 29 C	Yellow Group 4 D	ตรง	Yellow Orange Group 18 B	ตรง	Yellow Group 4 D	Red Group 37 B
น้ำว่าพิบูลง	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 38 B	Yellow Orange Group 14 A	Yellow White Group 158 C	กลม	พัฒนา	แหลมเล็ก	ต่ำกว่าฐานพู	Yellow White Group 158 A	Red Group 37 C	Yellow White Group 158 D	โค้งโดยอดเกรสตัวผู้	Yellow Orange Group 18 A	ตรง	Yellow Group 4 D	Red Group 38 A
น้ำว่าเพชรบุรี	ร่วงก่อนใบประดับ	Greyed Red Group 181 B	Yellow Orange Group 17 B	Yellow Group 11 D	สีเหลี่ยม ผืนผ้า	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าฐานพู	Yellow Group 8 D	Red Group 37 B	Yellow Group 11 D	ตรง	Yellow Orange Group 22 C	ตรง	Yellow Group 4 D	Red Group 37 B
น้ำว่าแพร่	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 47 A	Yellow Orange Group 21 B	Red Group 36 D	สีเหลี่ยม ผืนผ้า	พัฒนา	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าระดับฐานพู	Yellow Group 4 D	Red Group 37 C	Yellow Group 11 D	ตรง	Yellow Orange Group 20 B	ตรง	Yellow Group 2 D	Orange Red Group 35 C
น้ำว่ามะลิอ่อง	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 39 B	Yellow Orange Group 17 B	White Group 155 A	รูปไข่	พัฒนา	แหลมเล็ก	ระดับเดียวกับฐานพู	Yellow Group 4 D	Red Group 37 A	Yellow Group 4 D	ตรง	Yellow Orange Group 19 A	ตรง	Yellow Group 2 D	Red Group 38 B
พันธุ์	พฤติกรรมของดอกเพศผู้	สีพื้นของกลีบรวมเชิงประกอบ	สีของพูของกลีบรวมเชิงประกอบ	สีของกลีบรวมอิสระ	รูปร่างกลีบรวมอิสระ	การพัฒนาตรงส่วนปลายของกลีบรวมอิสระ	รูปร่างตรงส่วนปลายของกลีบรวมอิสระ	การยื่นของอับเรณูตรงระดับฐานพูนกลีบรวมเชิงประกอบ	สีของก้านชูอับเรณู	สีอับเรณู	สีพื้นของก้านเกรสเทศเมย์	รูปร่างของก้านเกรสเทศเมย์	สีของยอดเกรสเทศเมย์	รูปร่างรังไข่	สีพื้นของรังไข่	สีของเกรสเทศผู้
น้ำว่าแม่จันเชียงราย	ร่วงพร้อมใบประดับ	Red Group 37 A	Yellow Orange Group 15 A	Greyed White Group 156 D	รูปไข่	พัฒนาเล็กน้อย	สามเหลี่ยม	ต่ำกว่าฐานพู	White Group 155 C	Orange Red Group 33 B	White Group C	ตรง	Yellow Orange Group 19 B	ตรง	White Group 155 C	
น้ำว่ายักษ์	ร่วงหลังใบประดับ	Red Group 39 B	Yellow Orange Group 14 A	Yellow White Group 158 D	กลม	พัฒนา	แหลมเล็ก	ต่ำกว่าฐานพู	Yellow Group 8 D	Orange Group 29 C	Yellow Orange Group 19 D	ตรง	Yellow Orange Group 20 B	ตรง	Yellow Group 4 D	Red Group 37 C
น้ำว่าอุบล	ร่วงก่อนใบ	Greyed Red	Yellow Orange	Red Group 49	รูปไข่	พัฒนา	แหลมเล็ก	ระดับเดียวกับ	Yellow Group	Red Group	Yellow Group	ตรง	Yellow Orange	ตรง	Yellow Group	Red Group

	ประดับ	Group 180 B	Group 17 A	D		เล็กน้อย		ฐานพู	11 D	37 B	11 D		Group 20 B		10 D	37 B
ช้างกุกุไ้สลาย	ร่วงก่อนใบประดับ	Yellow Group 11 C	Yellow Group 14 B	Yellow White Group 158 B	รูปไข่	พัฒนา	สามเหลี่ยม	อยู่เหนือฐานพู	Yellow White Group 158 C	Red Group 36 B	Yellow White Group 158 C	โค้ง	Orange Group 26 B	โค้ง	Yellow Group 4 C	Yellow White Group 158 B
จีนพิทลุง	ร่วงก่อนใบประดับ	Greyed Purple Group 186 A	Yellow Orange Group 17 A	White Group 155 A	รูปไข่	พัฒนา	สามเหลี่ยม	เหนือระดับฐานพู	Yellow Group 4 D	Yellow Orange Group 18 A	Yellow Group 4 D	ตรง	Yellow Orange Group 14 C	โค้งลง	Yellow Group 2 D	Red Group 37 B
ทองขี้แมว	ร่วงก่อนใบประดับ	Yellow Group 11 C	Yellow Orange Group 14 A	Yellow Group 4 D	รูปพัด	พัฒนา	เรียวยาว	อยู่เหนือระดับฐานพู	Yellow Group 2 D	Red Group 37 B	White Group 155 A	ตรง	Yellow Orange Group 22 B	โค้ง	Yellow Group 2 C	Yellow Group 8 C
ทองส้ม	ร่วงก่อนใบประดับ	Yellow Group 11 D	Yellow Orange Group 21 B	Yellow Group 11 D	สี่เหลี่ยมผืนผ้า	พัฒนา	แหลมยาว	อยู่เหนือฐานพู	Yellow Group 11 D	Greyed Orange Group 164 C	Yellow Group 11 D	โค้งบริเวณโคน	Yellow Group 11 A	โค้งบริเวณโคน	Yellow Group 8 C	Yellow Group 11 C
นมสวรรค์	ร่วงพร้อมใบประดับ	Red Group 48 A	Yellow Orange Group 17 A	Yellow Group 4 D	รูปพัด	พัฒนา	สามเหลี่ยม	อยู่เหนือระดับฐานพู	Yellow Group 4 D	Yellow Orange Group 22 C	White Group 155 D	ตรง	Yellow Orange Group 20 A	โค้ง	Yellow Green Group 150 D	Red Group 37 B
นาคคอม(แดงอิสราเอล)	ร่วงหลังใบประดับ	Greyed Red Group 181 A	Yellow Orange Group 15 B	Yellow White Group 158 C	สี่เหลี่ยมผืนผ้า	พัฒนา	รูปสามเหลี่ยม	อยู่เหนือฐานพู	Yellow White Group 158 D	Yellow Orange Group 16 D	White Group 155 C	ตรง	Yellow Orange Group 16 C	โค้ง	Yellow Group 9 D	Greyed Red Group 182 A
เปรี้ยวบ้านไร่	ร่วงก่อนใบประดับ	Red Group 58 A	Yellow Orange Group 23 A	Yellow Group 2 D	กลม	พัฒนา	สามเหลี่ยม	เหนือระดับฐานพู	Yellow Group 2 D	Yellow Orange Group 18 A	White Group 155 D	โค้งบริเวณโคน	Yellow Orange Group 15 B	โค้ง	Yellow Group 2 C	Yellow Group 11 C
ลามัด	ร่วงก่อนใบประดับ	Yellow Group 10 D	Yellow Group 11 B	Yellow group 11 D	กลม	พัฒนา	แหลมยาว	อยู่เหนือระดับฐานพู	Yellow Group 11 D	Greyed Orange Group 177 C	Yellow Group 11 D	ตรง	Yellow Orange Group 19 A	โค้ง	Yellow Group 2 C	Yellow Group 11 D
แลนดี้	ร่วงหลังใบประดับ	Yellow Group 11 D	Yellow Group 9 A	Yellow Group 8 D	รูปพัด	พัฒนา	แหลมยาว	ระดับเดียวกับฐานพู	White Group 155 A	Yellow Orange Group 18 B	White Group 155 D	โค้งตรงกลาง	Yellow Orange Group 22 B	โค้ง	Yellow Group 8 D	Yellow Group 11 D
หอมพม่า	ร่วงหลังใบประดับ	Yellow Group 11 D	Yellow Group 13 D	Yellow Group 11 D	รูปพัด	พัฒนา	แหลมเล็ก	อยู่เหนือฐานพู	Greyed Brown Group 199 A	Greyed orange Group 165 B	Yellow Group 11 D	ตรง	Orange Group 24 B	โค้ง	Yellow White Group 158 D	Yellow Group 11 C
ลูกมากทำตะเกียบ	ร่วงก่อนใบประดับ	Yellow Orange Group 18 D	Yellow Orange Group 21 A	Yellow Group 11 D	กลม	ไม่พัฒนา	ไม่มี	อยู่เหนือฐานพู	Yellow Group 11 D	Greyed Orange Group 187 B	Yellow Group 11 D	โค้งบริเวณโคน	Yellow Orange Group 19 A	ตรง	Yellow Group 4 C	Yellow Group 8 C
หอมเขียว	ติดทน	Yellow Group 8 D	Yellow Orange Group 15 A	Yellow Group 2 D	กลม	พัฒนา	แหลมเล็ก	อยู่เหนือระดับฐานพู	Yellow Group 2 D	Red Group 37 B	White Group 155 D	ตรง	Yellow Orange Group 22 B	โค้ง	Yellow Group 11 D	Yellow Group 8 D
หอมจำปา	ร่วงก่อนใบประดับ	Yellow White Group 158 A	Yellow Orange Group 14 A	Yellow White Group 158 C	รูปไข่	พัฒนา	สามเหลี่ยม	อยู่เหนือฐานพู	Yellow White Group 158 C	Orange White Group 159 A	Yellow White Group 158 C	ตรง	Yellow Orange Group 22 A	ตรง	Yellow Group 5 D	Yellow Group 11 C
หอมทิพย์นครสวรรค์	ดอกเพศผู้ยังคงติดทน	Greyed Yellow Group 162 D	Yellow Orange Group 21 B	Yellow Group 11 D	รูปพัด	พัฒนา	สามเหลี่ยม	อยู่เหนือฐานพู	Greyed Brown Group 199 A	Greyed Orange Group 165 B	Yellow Group 11 D	ตรง	Yellow Orange Group 23 C	โค้ง	Yellow Group 8 D	Yellow Group 11 C
พันธุ์	พฤติกรรมของดอกเพศผู้	สีพื้นของกลีบรวมเชิงประกอบ	สีของพูของกลีบรวมเชิงประกอบ	สีของกลีบรวมอิสระ	รูปร่างกลีบรวมอิสระ	การพัฒนาตรงส่วนปลายของกลีบรวม	รูปร่างตรงส่วนปลายของกลีบรวมอิสระ	การยื่นของอับเรณูตรงระดับฐานพูนกลีบรวมเชิงประกอบ	สีของก้านชูอับเรณู	สีอับเรณู	สีพื้นของก้านเกสรเพศเมีย	รูปร่างของก้านเกสรเพศเมีย	สีของยอดเกสรเพศเมีย	รูปร่างรังไข่	สีพื้นของรังไข่	สีของเกสรเพศผู้

						อิสระ										
แสมน้ำ	ร่วงก่อนใบ ประดับ	Red Group 51 B	Yellow Orange Group 23 A	Yellow Group 10 D	กลม	พัฒนา	แหลม	เหนือระดับฐาน พู	Yellow Group 4 D	Orange Group 27 A	Yellow Group 4 D	ตรง	Yellow Orange Group 16 C	ตรง	Yellow Group 2 D	Red Group 37 B
ปามูเซอดาก	ร่วงก่อนใบ ประดับ	Yellow Group 10 D	Yellow Orange Group 17 A	Yellow Group 10 D	รูปพัด	พัฒนา	สามเหลี่ยม	อยู่เหนือฐานพู	Yellow Group 10 D	Orange Group 29 D	Yellow Group 4 D	ตรง	Yellow Orange Group 26 A	ตรง	Yellow Group 2 D	Yellow Group 10 D
เทพรส	ร่วงหลังใบ ประดับ	Yellow Orange Group 16 D	Yellow Orange Group 17 D	Yellow Orange Group 19 D	กลม	พัฒนา	สามเหลี่ยม	อยู่เหนือฐานพู	Yellow Group 11 D	Greyed Orange Group 165 A	Yellow Orange Group 19 D	โค้งได้ยอดนเกสร เพศเมีย	Yellow Orange Group 19 C	ตรง	Yellow Group 8 C	Yellow Orange Group 16 D
ไข่ทองร่วง	ร่วงหลังใบ ประดับ	Yellow Group 11 C	Yellow Group 13 B	Yellow Group 11 D	กลม	พัฒนา มาก	แหลมยาว	อยู่เหนือฐานพู	Yellow Group 4 D	Greyed Orange Group 174 B	Yellow Group 4 D	ตรง	Yellow Orange Group 16 A	โค้ง	Yellow Green Group 145 C	Yellow Group 11 C
โอकिनาวา	ร่วงหลังใบ ประดับ	Greyed Red Group 180 A	Yellow Orange Group 20 A	Yellow Group 8 D	สี่เหลี่ยมผืน ผ้า	พัฒนา เล็กน้อย	แหลมเล็ก	เหนือระดับฐาน พู	Yellow Group 4 D	Greyed Orange Grop 177 D	Yellow Group 8 D/Greyed Brown Group 199 A	ตรง	Yellow Orange Group 19 A	โค้ง	Yellow Group 4 C	Greyed Red Group 182 D

ตารางที่ 6 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ของกล้วย จำนวน 20 ชนิด : ผล

พันธุ์	จำนวน ผลต่อหวี	ความ ยาวผล	ความ กว้าง ผล	รูปร่างของ ผลกล้วย	รูปหน้าตัด ผลตาม ขวาง	รูปร่าง ปลาย ผล	การตกค้างของซาก ดอกที่ปลายผล	ความ ยาว ก้าน ผล	ความ กว้าง ก้าน ผล	การปรากฏ ของขนบน ก้านผล	สีของเปลือกผล ดิบ	สีของเปลือกผล สุก	ความ หนา ของ เปลือก	สีของเนื้อผล ดิบ	สีของเนื้อผลสุก	ลักษณะ เนื้อ	รสชาติ	เมล็ด ต่อผล	พื้นผิว/ รูปร่าง ของ เมล็ด
น้ำว่าขาวแพร่	18	10.5	2.9	ตรง	กลม	คอขวด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	2.6	0.9	ไม่มี	Yellow Green Group 146 C	Yellow Group 13 B	0.2	Orange White Group 159 D	Yellow Group 11 D	นุ่ม	หวาน	ไม่มี	-
น้ำว่าครึ่ง	18	10.7	3	ตรง	เป็นเหลี่ยม ชัดเจน	พู	มีส่วนฐานของก้าน เกสรเพศเมียติดอยู่	3.6	1.1	ไม่มี	Yellow Green Group 146 B	Yellow Orange Group 16 C	0.22	Orange White Group 159 D	Yellow Group 11 C	นุ่ม	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าค่อม	18	10.5	3.3	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอขวด	มีเกสรตัวเมียติดอยู่	4.2	1.3	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 12 C	0.16	Yellow White Group 158 C	Yellow Group 10 D	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าดำ	16	8.4		ตรง	เป็นเหลี่ยม ชัดเจน	พู	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	2.6	0.8	ไม่มี	Yellow Green Group 152 B	Greyed Brown Group 199 A	0.17	Orange White Group 159 B	Yellow White Group 158 D	นุ่ม	หวาน เล็กน้อย	ไม่มี	-
น้ำว่าแดงนครพนม	16	12	4.3	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอขวด	มีเกสรตัวเมียติดอยู่	3.8	1.4	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 13 B	0.12	Yellow White Group 158 C	Yellow Group 11 D	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าเดี่ยว	20	9.6	3.3	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอขวด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	3.5	1	ไม่มี	Green Group 138 B	Yellow Group 13 C	0.18	Yellow White Group 158 C	Yellow Group 11 D	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าท่าแม่จัน เขียงราย	18	9.7	3.2	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอขวด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	3.2	1	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 13 C	0.15	Yellow White Group 158 D	Yellow Group 11 D	แน่น	หวานอมเป รี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าวนครพนม	20	11.6	3.4	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอขวด	ไม่มี	4.6	1	ไม่มี	Green Group 143 C	Yellow Group 12 C	0.17	Orange White group 159 C	Yellow Group 11 C	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-

พันธุ์	จำนวน ผลต่อหวี	ความ ยาวผล	ความ กว้าง ผล	รูปร่างของ ผลกล้วย	รูปหน้าตัด ผลตาม ขวาง	รูปร่าง ปลาย ผล	การค้ำของซาก ดอกที่ปลายผล	ความ ยาว ก้าน ผล	ความ กว้าง ก้าน ผล	การ ปรากฏ ของขน บน ก้านผล	สีของเปลือกผล ดิบ	สีของเปลือกผล สุก	ความ หนา ของ เปลือก	สีของเนื้อผล ดิบ	สีของเนื้อผลสุก	ลักษณะ เนื้อ	รสชาติ	เมล็ด ต่อผล	พื้นผิว/ รูปร่าง ของ เมล็ด
น้ำวันครศรีธรรมราช	18	10	3.4	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอคอด	มีเกสรตัวเมียติดอยู่	3.8	1.2	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Orange Group 14 C	0.11	Orange White Group 159 C	Yellow Orange Group 18 B	นุ่ม	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำวันวลจันทร์	17	10.8	4.1	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอคอด	มีเกสรเพศเมียติดอยู่	2.3	1.2	ไม่มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Group 8 D	0.15	Yellow White group 158 C	Yellow Group 11 C	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำวันวลท่าตะเียบ	20	12	3.6	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอคอด	ไม่มี	4.2	0.9	ไม่มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Group 10 C	0.12	Orange White Group 159 B	Yellow Orange Group 19 C	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำวันวลปากไมก อ่างทอง	16	10.7	3.2	ตรง	กลม	คอคอด	มีส่วนฐานของก้าน เกสรเพศเมียยื่น ออกมา	2.8	1	ไม่มี	Yellow Green Group 145 A	Yellow Orange Group 12 C	0.12	Yellow White Group 158 C	Yellow White Group 158 B	นุ่ม	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าปากช่อง 50	18	10.5	3.5	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอคอด	มีเกสรเพศเมียติดอยู่	3.9	1.04	ไม่มี	Green Group 143 C	Yellow Group 12 C	0.09	Yellow White Group 158 B	Yellow Group 11 D	นุ่ม	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าพัลลวง	14	12.2	3.8	ตรง	กลม	คอคอด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	1.9	1	ไม่มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Group 11 A	0.14	Yellow White Group 158 C	Yellow Group 8 D	นุ่ม	หวานมาก	ไม่มี	-
น้ำว่าเพชรบุรี	14	9.46	2.9	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	แหลม	มีเกสรตัวเมียติดอยู่	2.1	1.12	ไม่มี	Green Group 138 B	Yellow Orange Group 14 C	0.13	Yellow White Group 158 C	Yellow Group 11 D	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าแพร่	15	9.2	3.2	ตรง	กลม	คอคอด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	1.4	0.7	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 13 B	0.1	Yellow White Group 158 B	Yellow Group 8 D	นุ่ม	หวานมาก	ไม่มี	-
น้ำว่ามะลิอ่อง	18	10.9	3.5	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	แหลม	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	2.8	1	ไม่มี	Yellow Green Group 145 C	Yellow Group 12 C	0.21	Orange White Group 159 B	Orange White Group 159 C	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าแม่จันเชียงราย	15	9.4	2.6	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอคอด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	2.2	0.9	ไม่มี	Yellow Green Group 145 A	Yellow Orange Group 14 C	0.05	Yellow White Group 158 B	Yellow White Group 158 B	นุ่ม	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่ายักษ์	16	10.3	3.3	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอคอด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	2.7	0.9	ไม่มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Group 11 A	0.09	Yellow White Group 158 B	Yellow Group 11 D	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
น้ำว่าอุบล	18	11.9	3.4	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอคอด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	4.1	1.2	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 11 B	0.19	Yellow White Group 158 A	Yellow Orange Group 19 C	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
ช้างกฏไสลาย	20	9.5	2.9	โค้ง	กลม	แหลม	มีส่วนฐานของก้านเกสร เพศเมียยื่นออกมา	2	0.8	มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Orange Group 14 C	0.12	Yellow White Group 158 B	Yellow Group 13 D	แน่น	หวานอม เปรี้ยว	ไม่มี	-
จินพัลลวง	18	10.9	3.6	ตรง	กลม	คอคอด	ไม่มี	3	1.2	ไม่มี	Yellow Green Group 145 A	Yellow 11 A	0.11	Yellow White Group 158 A	Yellow 11 D	นุ่ม	หวานอม เปรี้ยว กลิ่น คล้ายน้ำว่า	ไม่มี	-

ทองขี้แมว	20	8.9	2	โค้ง	เป็นเหลี่ยมเล็กน้อย	หู่	มีฐานเกสรเพศเมียติดอยู่	2.1	0.7	มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Orange Group 15 B	0.15	Yellow White Group 158 B	Yellow Orange Group 15 D	แน่น	หวานอมเปรี้ยว	-	-
ทองส้ม	19	11.3	3.7	ตรงบริเวณส่วนปลายผล	เป็นเหลี่ยมเล็กน้อย	คอขวด	ไม่มี	2.8	1.1	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 11 A	0.12	Yellow White Group 158 B	Yellow Group 11 D	แน่น	เปรี้ยว	ไม่มี	-
นมสวรรค์	16	11	3.1	ตรง	เป็นเหลี่ยมเล็กน้อย	คอขวด	ไม่มี	2.3	1	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 11 A	0.15	Yellow White Group 158 C	Yellow Group 11 C	แน่น	เปรี้ยว	2	ขรุขระ
พันธุ์	จำนวนผลต่อหวี	ความยาวผล	ความกว้างผล	รูปร่างของผลกล้วย	รูปหน้าตัดผลตามขวาง	รูปร่างปลายผล	การตกค้างของซากดอกที่ปลายผล	ความยาวก้านผล	ความกว้างก้านผล	การปรากฏของขนบนก้านผล	สีของเปลือกผลดิบ	สีของเปลือกผลสุก	ความหนาของเปลือก	สีของเนื้อผลดิบ	สีของเนื้อผลสุก	ลักษณะเนื้อ	รสชาติ	เมล็ดต่อผล	พื้นผิว/รูปร่างของเมล็ด
นาค่อม(แดงอิสราเอล)	15	9.5	3.4	โค้ง	เป็นเหลี่ยมเล็กน้อย	หู่	มีก้านเกสรเพศเมียติดอยู่	1.1	1	มี	Greyed Orange Group 166 A	Greyed Orange Group 172 B	0.22	Yellow Group 8 D	Yellow Orange Group 19 B	นุ่ม	หวานหอมอมเปรี้ยว	ไม่มี	-
เปรี้ยวบ้านไร่	12	9	3	ตรง	กลม	คอขวด	ไม่มี	2.3	1	ไม่มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Group 11 A	0.17	Yellow White Group 158 B	Yellow White Group 158 B	นุ่ม	เปรี้ยว และมีกลิ่นเล็กน้อย	ไม่มี	-
ลามัด	14	13.4	3.4	ตรง	กลม	กลม	มีฐานเกสรเพศเมียติดอยู่	1	1.1	ไม่มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Group 13 C	0.2	Yellow White Group 158 A	Yellow Orange Group 18 B	แน่น	หวานหอม	ไม่มี	-
แลนดี้	18	12.76	3.6	ตรง	กลม	คอขวด	ไม่มี	1.9	0.9	ไม่มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Group 11 A	0.15	Yellow White Group 158 C	Yellow Group 8 D	แน่น	หวานอมเปรี้ยว	-	-
หอมพม่า	18	10.5	3.4	โค้ง	กลม	ปลายหู่	มีก้านเกสรเพศเมียติดอยู่	2.2	1.2	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Orange Group 16 C	0.2	Yellow White Group 158 A	Yellow Group 11 D	นุ่ม	หวานหอม	ไม่มี	-
ลูกมัทห่าตะเกียบ	18	10.2	3.4	ตรง	เป็นเหลี่ยมเล็กน้อย	ปลายหู่	ไม่มี	2.5	1	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 11 A	0.09	Yellow White Group 159 A	Yellow Group 13 D	นุ่ม	เปรี้ยวอมหวาน	ไม่มี	-
หอมเขียว	9	9.4	4	ตรง	กลม	หู่	มีก้านเกสรเพศเมียติดอยู่	1.4	1.3	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Orange Group 15 C	0.3	Yellow White Group 158 A	Yellow Orange Group 16 D	นุ่ม	หวานหอม	-	-
หอมจำปา	16	7.1	2.1	โค้ง	กลม	แหลม	ไม่มี	1.8	0.6	ไม่มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Group 13 B	0.12	Orange White Group 159 D	Yellow Group 13 D	นุ่ม	หวานอมเปรี้ยว	6	ขรุขระ
หอมทิพย์นครสวรรค์	12	9.4	3.1	โค้ง	เป็นเหลี่ยมเล็กน้อย	ปลายหู่	มีส่วนฐานของก้านเกสรเพศเมียติดอยู่	1.6	1.3	มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 11 A	0.19	Yellow White Group 158 C	Yellow Group 11 C	นุ่ม	หวานหอม	ไม่มี	-
แส้ม้า	16	10.2	3.4	ตรง	เป็นเหลี่ยมเล็กน้อย	คอขวด	ไม่มี	2.2	1.1	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 11 A	0.16	Yellow Orange Group 19 C	Yellow Group 11 A	แน่น	หวานอมเปรี้ยว	ไม่มี	-
ปามูเซอดาก	18	9	2.2	ตรง	กลม	แหลม	ไม่มี	1.9	0.7	มี	Yellow Green	Yellow Group	0.11	Yellow White	Yellow Group	แน่น	หวานอม	ไม่มี	-

											Group 144 B	13 C		Group 158 C	11 D		เปรี้ยว		
เทพรส	6	21	7.5	ตรง	เป็นเหลี่ยม ชัดเจน	มน	ไม่มี	6	2.2	ไม่มี	Green Group 137 A	Yellow Orange 21 B	0.55	Yellow White Group 158 C	Yellow Orange Group 19 D	นุ่ม	หวาน	ไม่มี	-
ไข่ทองร่วง	20	14	3.8	โค้งบริเวณ โคน	กลม	ทุ่	มีส่วนฐานของก้าน เกสรเพศเมียติดอยู่	1.7	1.1	มี	Yellow Green Group 144 B	Yellow Orange Group 16 C	0.19	Yellow White Group 158 A	Yellow Orange Group 18 D	นุ่ม	หอมหวาน อมเปรี้ยว เล็กน้อย	ไม่มี	-
โอเก็นาวา	14	12.2	3	ตรง	เป็นเหลี่ยม เล็กน้อย	คอขวด	มีก้านเกสรเพศเมีย ติดอยู่	2.4	1.3	ไม่มี	Yellow Green Group 144 A	Yellow Group 13 B	0.24	Yellow White Group 158 C	Yellow Orange Group 18 C	ละ	หวานน้อย	ไม่มี	-

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ :

ศึกษาและบันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์เบื้องต้น จากแปลงรวบรวมพันธุ์กรรมกล้วยตาม Descriptor for Musa จำนวน 80 ลักษณะ กล้วยที่เก็บข้อมูลครบทุกทุกลักษณะตาม Descriptor แล้วมีจำนวน 39 สายพันธุ์ ได้แก่ น้ำว้าขาวแพร่ น้ำว้าครั้ง น้ำว้าค่อม น้ำว้าดำ น้ำว้าแดงนครพนม น้ำว้าเตี้ย น้ำว้าท่าแม่จันเชียงราย น้ำว้านครพนม น้ำว้านครศรีธรรมราช น้ำว้านวลจันทร์ น้ำว้า นวลท่าตะเียบ น้ำว้า นวลป่าโมกอ่างทอง น้ำว้าปากช่อง 50 น้ำว้าพัทลุง น้ำว้าเพชรบุรี น้ำว้าแพร่ น้ำว้ามะลิอ่อน น้ำว้าแม่จันเชียงราย น้ำว้ายักษ์ น้ำว้าอุบล ข้างกุฎีไสลยา จันทพัทลุง ทองขี้แมว ทองส้ม นมสวรรค์ นากค่อม(แดงอิสราเอล) เปี้ยบ้านไร่ ลามัด แลนดี้ หอมพม่า ลูกมากท่า ตะเียบ หอมเขียว หอมจำปา หอมทิพย์นครสวรรค์ แส้มา ปามูเซอตาก เทพรส ไข่ทองร่วง โอ กินาวา และเก็บข้อมูลได้บางส่วน จำนวน 103 สายพันธุ์

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ : เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์กรรมเพื่อการอนุรักษ์ และเรียนรู้

11. คำขอบคุณ (ถ้ามี) :

12. เอกสารอ้างอิง :

นิรนาม, กล้วย : เรื่องกล้วยๆ เรื่องป่วยเรื่องเล็กฝ่ายวิชาการ สถาบันการแพทย์แผนไทย

นิรนาม, ประวัติความเป็นมาของกล้วย แหล่งที่มา <http://202.143.128.66/~kruya/m651/pro6/m67/banana/p1.html> 25 สค. 2543

กองคุ้มครองพันธุ์พืช. 2552. เอกสารประกอบการประชุมการสร้างหลักเกณฑ์การตรวจสอบยาลักษณะประจำพันธุ์พืช : กล้วย (Musa spp.) .76p.

กองแผนงานและวิชาการ. 2534. สรุปผลงานกลุ่มไม้ผล ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534). หน้า 70-71. ใน: สรุปผลงานวิจัยของกรมวิชาการเกษตร. กรมวิชาการเกษตร. กรุงเทพฯ.

เบญจมาศ ศิลาอ้อย. 2538. กล้วย. ภาควิชาพืชสวน, คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. บริษัทประชาชน จำกัด, กรุงเทพฯ. 290 หน้า.

เพ็ญจันทร์ สุทธานุกุล. 2549. การอนุรักษ์พันธุ์กรรมกล้วย. ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย. กรมวิชาการเกษตร. 65 หน้า

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2550. พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิตและผลผลิตเฉลี่ยไม้ผล 2541-2550

Jeff Daniells, Lois Englberger and Adelino Lorens. 2011. Banana and plantain (Musa spp.) in Special Crops for Pacific Island Agroforestry 2007-11. 23p

Simmonds, N.W. and K. Shepherds, 1955. The Taxonomy and Origin of the cultivated bananas. J. Linn. Soc. (Bot.) 55:302-312.

UPOV. 2010. Guidelines for the Conduct of Tests for Distinctness, Uniformity and Stability : Banana.

International Union for the Protection of New Varieties of Plants. Geneva. 44 p.

Descriptors for IPGRI International Plant Genetic Resources Institute IPGRI Banana (Musa spp.) 59p.

13. ภาคผนวก :